

INGLIZ TILINI INNOVATION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA OQITISHDA CEFR MEZONLARIDAN FOYDALANISH

Otaxanov Adxam Xaydarali o'g'li

Namangan shaxar 76- maktab ingliz tili o'qituvchi

Annotatsiya: *ushbu maqolada ingliz tili o'qitishda innovatsion texnologiya va zamonaviy pedagogik usullar qo'llash orqali o'quvchilarga CEFR mezonlarini singdirish va ularni tayyorlash ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *Ingliz tili, CEFR, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, usullar.*

Aqlli texnologiyalarni qollanilishi an'anaviy ta'lim inkor etmaydi, balki uni toldiradi va bilimlarni puxta ozlashtirilishi va amaliyotga tatbiq etilishiga samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Shubha yo'qki, axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan ta'limning imkoniyatlari va ehtiyojlari bir necha bor oshdi, natijada oquvjarayonining barcha ishtirokchilari ulardan foydalanishi va amalda qollayolishi zarurligi voqe'ligi vujudga keldi. Hayotning axborotlashuvi vatexnologiyalarni keng joriy etilishi natijasida ta'lim jarayoni paradigmasining o'zgarishi uning tuzilishi amaliy ta'lim berishi texnologiyalarini qayta ko'rib chiqishga va bunda, axborot texnologiyalari, shu jumladan aqlli texnologiyalari (kompyuter dasturlari va axborot texnologiyalari, SMART texnologiyalari va aqlli ta'lim dasturlari, multimedia asosidagi SMART texnologiyalari)ga keng o'rin berish zarurekanligi haqida ilmiy asoslangan xulosalarga kelishga undadi. Aqlli texnologiyalar rivojlanishi bilan zamonaviy jamiyat ehtiyojlariga maksimal darajada javob beradigan elektron ta'lim istiqbolli yonalishga aylanib bormoqda, uning o'ziga xos xususiyatlari mobil muhitda katta hajmdagi axborot bilan ishlash, uni qisqa vaqt ichida tahlil qilishdir. Hech shubha yo'qki, yagona axborot intellektual ta'lim muhiti tufayli bilim olishga qiziqqan shaxslar virtual tarzda ozaro hamkorlik qilmoqda. O'qituvchilar, ularning pedagogik yangiliklari va ilmiy tadqiqotlar natijalarini almashishgina emas, balki tarmoqning oddiy foydalanuvchilari ham bu jarayonlarning faol ishtirokchisidir.

Talabalar Internetda otkaziladigan testlar, viktorinalar, tanlovlar, olimpiadalarda ishtirok etishlari, boshqa mamlakatlardagi tengdoshlari bilan yozishmalar, suhbatlar, videokonferentsiyalar va h.k.larda qatnashishlari mumkin. Talabalar hozirda loyihada ishlayotgan muammo haqida ma'lumot olishlari mumkin. Ommaviy

kompyuterlashtirishning mazmunli asoslari zamonaviy kompyuter aqliy mehnat sharoitlarini, umuman, uning har qanday korinishini optimallashtirishning samarali vositasi ekanligi bilan bogliq. Kompyuterning bir oziga xos xususiyati bor, uni boshqalarga orgatish uchun vosita sifatida va bilimlarni egallashda yordamchi sifatida ishlatishda aniqlanadi, bu uning jonsizligi. Mashina foydalanuvchi bilan "dostona" aloqada bolishi mumkin va ba'zi paytlarda uni "qollab-quvvatlaydi", ammo u hech qachon gazablanish alomatlarini korsatmaydi va sizni zerikkan deb his qilishingizga imkon bermaydi. Shu ma'noda, kompyuterlardan foydalanish, ehtimol oqitishning ayrim jihatlarini individualizatsiya qilishda eng foydalidir. Maktabda chet tilini organishning asosiy maqsadi kommunikativ kompetentsiyani shakllantirishdir, boshqa barcha maqsadlar (tarbiyalash, oqitish, rivojlantirish) ushbu asosiy maqsadni amalga oshirish jarayonida amalga oshiriladi. Kommunikativ yondashuv muloqotni orgatish va Internet faoliyatining asosi bolgan madaniyatlararo ta'sir otkazish qobiliyatini shakllantirishni oz ichiga oladi. Aloqa tashqarisida Internetning ma'nosi yoq - bu xalqaro kop millatli, madaniyatlararo jamiyatdir, uning hayoti dunyodagi millionlab odamlarning elektron aloqasiga asoslangan bolib, bir vaqtning ozida gaplashmoqda - bu sodir bolgan ishtirokchilar soni va hajmi boyicha eng katta suhbat. Unga darsda qatnashish xorijiy til, biz haqiqiy aloqa modelini yaratamiz.

Tadqiqotning tajriba-sinov ishlarini olib borishda 9-11-sinf oquvchilarining ingliz tilida grammatik kompetentsiyasini rivojlantirish samaradorligini oshirishga asosiy e'tibor qaratildi. Tadqiqot natijalari asosida ishlab chiqilgan tavsiyalar respublikamizdagi orta umumiy orta ta'lim maktablari 9-11-sinf oquvchilarining ingliz tilida grammatik kompetentsiyasini rivojlantirish texnologiyasi va natijalarini baholash korsatkichlarini takomillashtirishga xizmat qildi.

Ushbu tajriba-sinov ishlarida quyidagilarga e'tibor qaratildi:

1. Tajriba-sinov ishlarini otkazish bosqichlari belgilab olindi;
2. Tajriba- sinov maydonchalari aniqlandi;
3. Tajriba-sinov ishlarining mazmuni, maqsadi va vazifalari belgilandi;
4. 9-11-sinflarda oquvchilarning ingliz tilida grammatik kompetentsiyasini rivojlanganlik darajasi nazorat qilib borildi.

O'rta umumiy orta ta'lim maktablari 9-11-sinf oquvchilarining ingliz tilida grammatik kompetentsiyasini rivojlantirish yuzasidan tajriba-sinov ishlari uch bosqichda ta'kidlovchi (aniqllovchi) (2017-2018 yillar), rivojlantiruvchi (2018-2019 yillar), yakunlovchi (2019-2020, 2020-2021 yillar) bosqichlarda otkazildi.

Tajriba-sinov maydonchalari sifatida Namangan viloyati, Uychi tumani 36-maktab, Namanan shaxar 4-14-orta umumiy orta ta'lim maktablari tanlab olindi. Tajriba-sinov ishlari mazkur ta'lim muassasalarida 2019-2020 va 2020-2021 oquv yillari mobaynida otkazildi.

Ta'kidlovchi tajriba-sinov bosqichi 2021-2022 oquv yilida olib borildi. 9-11-sinf oquvchilarining ingliz tilidan grammatik kompetentsiyasini rivojlantirish boyicha nazariy- metodologik manbalar, oquv me'yoriy hujjatlar organildi, ingliz tilining B1 va B2 darajalarida belgilangan grammatik kompetentsiyani rivojlantirishning nazariy va amaliy asoslarini aniqlab olindi. Ingliz tilini oqitishning til kompetentsiyasiga tayangan holda 9-11-sinflarda ingliz tilida grammatik kompetentsiyasini rivojlantirish mazmuni, shakllari, texnologiyalari, vositalari va metodlarini takomillashtirish boyicha tavsiya va xulosalar ishlab chiqildi. Ta'kidlovchi tajriba-sinov ishlarini otkazish uchun 9-11-sinflarida ingliz tilida grammatik kompetentsiyasini rivojlantirish boyicha anketa sorovnomalari ishlab chiqildi.

Anketa sorovnomalari orqali 9-11-sinf oquvchilarining ingliz tilida grammatik kompetentsiyasini rivojlantirishga doir anketa savollarini berish va ularga javob olish orqali oquvchilarning ingliz tilida grammatik kompetentsiyasini rivojlanganlik darajasini aniqlashga erishdik. Anketa sorovnomasida 620 nafar 9-11-sinf oquvchilari ishtirok etdilar

REFERENCES:

- 1.Wray A. Formulaic Language and Lexicon. – U.K.: Cambridge University Press, 2002. p. 15-16.
- 2.Jalolov J. Chet til oqitish metodikasi. T.: Okituvchi, 2012. 432 b.;
3. Bakiyeva G., Maxkamova G., Kuldoshev A. English 3. Tashkent, 2007